

Дисципліна:

«Цивільний захист» (ЦЗ).

Лектор:

Ст. викладач кафедри
Охорони праці і
навколишнього
середовища КНУБА
КОРІННИЙ

Володимир Ілліч

ел. адреса:

0935227307kvi@gmail.com

ТЕМА № 1. РОЛЬ І ЗАВДАННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Основна навчальна література:

1. Бикова О.В. Болієв О.В., Деревинський Д.М., Єлісєєв В.Н., Миронець С.М., Осипенко С.І., Півень Ю.О. та інш. Основи цивільного захисту: Навч. посібник К: 2008. – 223 с.
2. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010. - 384 с.
3. Демиденко Г. П. Безпека життєдіяльності: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / Національний технічний ун-т України Київський політехнічний ін-т. — К.: НТУУ КПІ, 2008. — 300с. — Бібліогр: с. 270-271. — ISBN 978-966-622-288-9.
4. Гончарук В.Є., Качан С.І., Орел С.М., Пуцило В.І., «Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях». Навчальний посібник, Видавництво НУ «Львівська політехніка». Львів, 2004р.,-136с.
5. Євдін О.М., Могильниченко В.В. та ін. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т.1. "Техногенна та природна небезпека". Т.3."Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони) та містобудування». Посібник. - К.: КІМ, 2007, 2008. - 636 с.,- 152 с.
6. Русаловський А.В., Вендичанський В.Н. Цивільний захист: Навч. Посібн./За наук.ред. Запорожця О.І., -К.: АМУ, 2008, -250с.
7. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник.— К: Знання-Прес, 2007.— 487 с.

Вступ

Цивільний захист (ЦЗ) – це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

Метою лекції є формування у студентів здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері ЦЗ.

Предметом навчальної дисципліни “Цивільний захист” є набуття здатності орієнтуватися в основних методах і системах забезпечення техногенної безпеки, обґрунтовано вибирати відомі пристрої, системи та **методи захисту людини і природного середовища від небезпек**; вміння оцінювати сталість функціонування об’єкту господарювання в умовах надзвичайних ситуацій та обґрунтовувати заходи щодо її підвищення; вміння обґрунтовувати та забезпечувати виконання комплексу робіт на об’єкті з попередження виникнення надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їх наслідків.

В основу лекції покладений **Кодекс цивільного захисту України**, введений в дію 01.07.2013, який регулює відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, реагуванням на них, функціонуванням **єдиної державної системи цивільного захисту**, та визначає повноваження органів державної влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, права та обов'язки громадян України, іноземців та осіб без громадянства, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності.

Кодекс набрав чинності з дня, наступного за днем його опублікування, та введений в дію з 1 липня 2013 року.

1. Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвітку надзвичайній ситуації . Основні завдання цивільного захисту в спільній Системі безпеки Держави у мирний та воєнний час

1.1 Основні терміни та визначення

Надзвичайна ситуація (НС) – обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням **нормальних умов життєдіяльності населення**, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності .

Основними причинами виникнення надзвичайних ситуацій в Україні є:

- надзвичайне техногенне навантаження території;
- значний моральний та фізичний знос основних виробничих фондів більшості підприємств України;
- погіршення матеріально-технічного забезпечення, зниження виробничої і технологічної дисципліни;
- незадовільний стан збереження, утилізації та захоронення високотоксичних, радіоактивних та побутових відходів;
- ігнорування економічних факторів, вимог, стандартів;
- недостатня увага керівників відповідних органів державного управління до проведення комплексу заходів, спрямованих на запобігання надзвичайним ситуаціям природного і техногенного характеру та зниження їх наслідків;
- відсутність сучасних систем управління небезпечними процесами;
- низька професійна підготовка персоналу та населення до дій в екстремальних умовах;
- дефіцит кваліфікованих кадрів;
- низький рівень застосування прогресивних ресурсозберігаючих і екологічнобезпечних технологій.

Небезпечна подія— подія, у тому числі катастрофа, аварія, пожежа, стихійне лихо, епідемія, епізоотія, епіфітотія, яка за своїми наслідками становить загрозу життю або здоров'ю населення чи призводить до завдання матеріальних збитків.

Зона надзвичайної ситуації— окрема територія, акваторія, де сталася надзвичайна ситуація.

Аварія— небезпечна подія техногенного характеру, що спричинила ураження, травмування населення або створює на окремій території чи території суб'єкта господарювання загрозу життю або здоров'ю населення та призводить до руйнування будівель, споруд, обладнання і транспортних засобів, порушення виробничого або транспортного процесу чи спричиняє наднормативні, аварійні викиди забруднюючих речовин та інший шкідливий вплив на навколишнє природне середовище.

Катастрофа — велика за масштабами аварія чи інша подія, що призводить до тяжких наслідків.

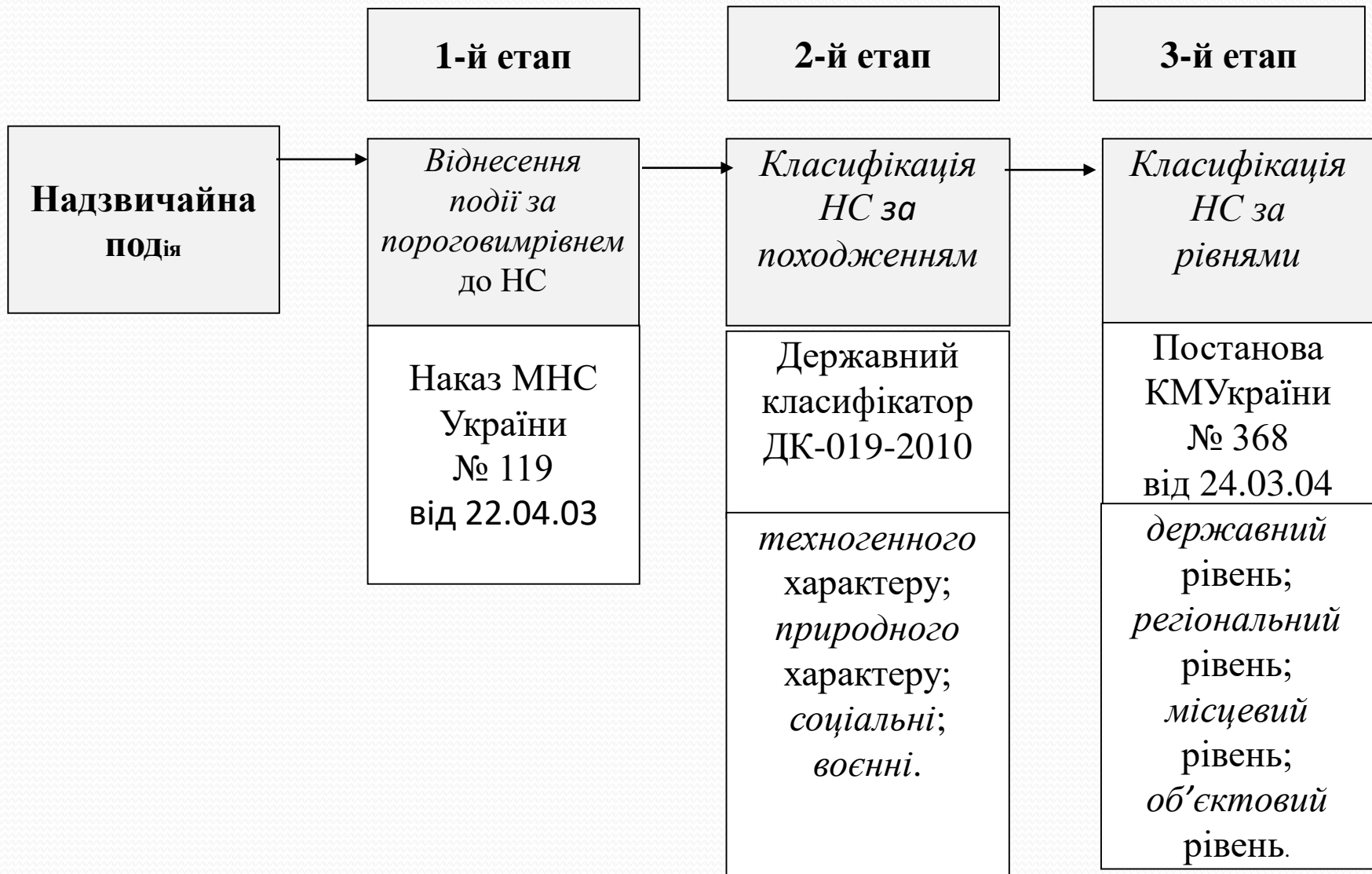
1.2 Порядок класифікації надзвичайних ситуацій

З метою забезпечення організаційної взаємодії центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій у процесі вирішення питань, пов'язаних з надзвичайними ситуаціями, ліквідацією їх наслідків та веденням державної статистики в Україні впроваджена ***Класифікація надзвичайних ситуацій.***

Класифікація здійснюється на підставі «Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій», затверджених наказом МНС України від 22 квітня 2003 року за № 119, Державного класифікатору надзвичайних ситуацій ДК 019-2010 та «Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 року за № 368.

Залежно від причин виникнення НС на території України, розрізняють надзвичайні ситуації ***техногенного, природного характеру, соціальні та воєнні***, а в залежності від обсягів заподіяних наслідків, технічних і матеріальних ресурсів, необхідних для їх ліквідації, визначаються такі ***рівні*** надзвичайних ситуацій: ***державний, регіональний, місцевий, об'єктовий***.

Алгоритм класифікації надзвичайних ситуацій

Класифікація надзвичайних ситуацій

Клас	Код	Назва
	10000	НС ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ
Підклас	10100	Аварії (катастрофи) на транспорті
Група	10110	Аварії на транспорті з викидом (загрозою викидання) небезпечних та шкідливих речовин
	10111	Аварії на транспорті з викидом (загрозою викидання) БНР
	10112	Аварії на транспорті з викидом (загрозою викидання) РР
	10113	Аварії на транспорті з викидом (загрозою викидання) НХР

Рівні надзвичайних ситуацій

Рівень НС	Загинуло, осіб	Постраждало, осіб	Порушено умови житт-сті (> 3 діб), осіб	Збитки, мрзп
ДЕРЖАВНИЙ	> 10	> 300	> 50 000	> 150 000
	> 5*	> 100*	> 10 000*	> 25 000
	НС поширилась або може поширитися на територію інших держав			
	НС поширилась на територію 2-х та більше регіонів, а для її ліквідації необхідні ресурси в обсягах, що перевищують можливості цих регіонів, але не менше 1% видатків їх бюджетів			
РЕГІОНАЛЬНИЙ	Збитки склали 15 001 – 150 000 мрзп			
	3–5*	50–100*	1 000 – 10 000*	> 5 000
	НС поширилась на територію 2-х та більше районів, а для її ліквідації необхідні ресурси в обсягах, що перевищують можливості цих регіонів, але не менше 1% видатків їх бюджетів			
МІСЦЕВИЙ	Збитки склали 2 001 – 15 000 мрзп			
	1–2*	20–49*	100– 999*	> 500
	НС поширилась за територію ПНО, загрожує довкіллю, спорудам, а для її ліквідації необхідні ресурси в обсягах, що перевищують можливості цього об'єкту			
ОБ'ЄКТОВИЙ	Критерії НС не досягають зазначених показників			

1.3 Моніторинг надзвичайних ситуацій

Моніторинг і прогнозування НС здійснюється шляхом безперервного спостереження за станом техногенної та природної обстановки, прогнозування ймовірності виникнення НС та масштабів їх розвитку з метою прийняття ефективних управлінських рішень щодо запобігання і організації ліквідації НС.

Об'єктами спостережень під час здійснення моніторингу і прогнозування НС є небезпечні чинники та явища, а також процеси, що характеризуються фізичною, хімічною, біологічною чи іншою дією (впливом), перевищенням нормативних показників і створюють загрозу життю та/або здоров'ю людини (далі – джерела НС).

На державному рівні координацію функціонування системи моніторингу та прогнозування НС здійснює ДСНС.

Аналіз і узагальнення інформації про стан об'єктів моніторингу здійснюються органами виконавчої влади та суб'єктами господарювання, що провадять моніторинг і прогнозування НС, відповідно до відомчих нормативних актів та методик.

Узагальнена інформація надходить до центрів управління в надзвичайних ситуаціях відповідного рівня з метою розроблення обґрунтованих рекомендацій для прийняття ефективних управлінських рішень щодо запобігання виникненню НС.

Зміст інформації, необхідної для функціонування системи моніторингу і прогнозування НС, строки та порядок її надання визначаються ДСНС.

Обмін даними моніторингу між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання, що беруть участь у його проведенні, здійснюється на безоплатній основі.

Органи державної влади, юридичні особи та громадяни України мають право безкоштовно отримувати від ДСНС, інших центральних органів виконавчої влади, що беруть участь у моніторингу і прогнозуванні НС, інформацію системи моніторингу і прогнозування НС.

Обмін інформацією системи моніторингу і прогнозування НС з уповноваженими органами інших країн і міжнародними організаціями здійснюється відповідно до чинного законодавства України, а також згідно із міжнародними договорами.

1.4. Основні завдання Цивільного захисту в спільній системі Безпеки Держави у сучасних умовах

1.4.1 Поняття “Цивільна оборона” та “Цивільний захист”

У понятійно-термінологічному словнику «Цивільний захист» під загальною редакцією Ю.Л. Вороб'єва наведені визначення для цивільної оборони і цивільного захисту:

- **«цивільний захист»** – комплекс заходів щодо підготовки до захисту та захисту населення, земельного, водного й повітряного простору, матеріальних і культурних цінностей у НС природного й техногенного характеру, а також від небезпек, що виникають при веденні воєнних дій або внаслідок цих дій;
- **«цивільна оборона»** – система заходів щодо підготовки до захисту та захисту населення, матеріальних і культурних цінностей на території держави від небезпек, що виникають при веденні воєнних дій або внаслідок цих дій.

1.4.2.Етапи розвитку Цивільної оборони і Цивільного захисту

Виникнення цивільної оборони, як системи, відбулося у 1931 р. З ініціативи декількох держав французький генерал медичної служби Жорж Сен-Поль заснував у Парижу «Асоціацію Женевських зон» — «зон безпеки» для створення за допомогою двосторонніх і багатосторонніх угод локальних зон безпеки у всіх країнах. Згодом Асоціація була перетворена в Міжнародну організацію цивільної оборони (International Civil Defence Organisation, ICDO).

У 1972 р. ICDO одержала статус міжурядової організації.

Цивільна оборона (ЦО) у міжнародному гуманітарному праві (МГП) розглядається як комплекс заходів, що приймаються в межах МГП з метою обмежити збитки і страждання, заподіяні цивільному населенню внаслідок драматичного розвитку методів і засобів ведення війни.

Вона вписується в загальну систему заходів безпеки, які визначаються в Додатковому протоколі I 1977 р. до Женевських Конвенцій 1949 р., щодо захисту цивільного населення від наслідків війни.

Протокол I забезпечує захист при виконанні завдань цивільної оборони, поширюючи її дію на всі ситуації міжнародного збройного конфлікту .

Україна після розпаду СРСР для реалізації прав людини по захисту її життя і здоров'я від небезпечних наслідків надзвичайних ситуацій мирного і воєнного часу на підставі Постанови Верховної Ради України «Про Концепцію Цивільної оборони України» (1992 р.) **3 лютого 1993 р. прийняла Закон України «Про Цивільну оборону України»** (із змінами протягом наступних років).

Згідно ст.1 Закону, «Цивільна оборона України є державною системою органів управління, сил і засобів, що створюється для організації і забезпечення захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного, екологічного, природного та воєнного характеру».

Цивільна оборона – це важлива складова загальнодержавних оборонних заходів будь-якої держави, що проводяться в мирний та воєнний часи. Вони спрямовані на вирішення трьох основних завдань:

- захист населення від уражаючих факторів, які викликаються стихійними лихами, техногенними аваріями (катастрофами), а також від дії сучасних засобів ураження в ході воєнних конфліктів;
- забезпечення стійкої роботи (живучість) економіки в надзвичайних ситуаціях;
- проведення рятувальних і невідкладних аварійних робіт з метою ліквідації викликаних ними наслідків.

Разом з тим, світове співтовариство зіштовхується з новими загрозами що мають більш диверсифікований, і менше передбачуваний характер: *тероризм, розповсюдження зброї масового ураження, регіональна нестабільність, фіаско державності, організована злочинність, залежність від енергетичних і продуктових ресурсів* і т.п. Ні одна з цих загроз, на відмінність від явної, масованої загрози часів «холодної війни», не має безпосередньо воєнного характеру і не піддається ліквідації суто військовими засобами. Однак, наслідком відбуття кожної із загроз може стати загибель великої кількості населення планети.

Відповідно до Положення про Цивільну оборону, Женевської конвенції від 12 серпня 1949 року і Додаткових Протоколів від 8 червня 1977 року громадяни країни мають право на захист свого життя і здоров'я від наслідків катастроф, стихійних лих і можуть вимагати від уряду країни, інших органів державної виконавчої влади гарантій щодо забезпечення його реалізації.

Держава, як гарант цього права, утворює систему органів управління, сил і заходів, способів і дій, об'єднаних і визначених як Цивільний захист України. Гарантом вище зазначених положень є Кодекс ЦЗ України який набрав чинності з 1 липня 2013 року.

1.4.3. Призначення, роль, місце та завдання Цивільного захисту

Організаційна структура ЦЗ України визначається її призначенням, роллю і місцем у загальних оборонних заходах країни, а також системою загальнодержавного устрою, структурою органів управління.

Цивільний захист в Україні організований за територіально-виробничим принципом на всій території держави.

Загальне керівництво ЦЗ здійснює Кабінет Міністрів України, уряд республіки Крим, центральні, місцеві органи державної виконавчої влади, адміністрації підприємств, установ і організацій, незалежно від форм власності.

У містах, районах, селищах, селах керівництво здійснюють виконкоми відповідних місцевих рад.

Начальником ЦЗ України є прем'єр-міністр України. На інших адміністративно-територіальних рівнях функції начальника ЦЗ виконують керівники відповідних органів державної виконавчої влади, голови виконкомів місцевих рад.

У міністерствах, відомствах, на підприємствах, в установах, організаціях і на об'єктах господарювання (ОГ) начальником ЦЗ є керівник.

Безпосереднє керівництво виконанням завдань ЦЗ покладається на **штаби цивільного захисту**, спеціальні підрозділи міністерстр та інших центральних органів державної виконавчої влади.

Для проведення заходів органи управління ЦЗ на підприємствах, установах і в організаціях розробляють плани:

- розвитку й удосконалення ЦЗ;
- дії органів управління й сил ЦЗ в разі надзвичайних ситуацій.

Для надійного і стійкого керування процесами захисту населення в НС і виконання інших функцій застосовується державна система пунктів управління (ПУ):

◆ на державному рівні – захищений ПУ, обладнаний засобами зв'язку, системою життєзабезпечення з цілодобовим чергуванням, розташований поблизу місця дислокації адміністрації Президента, запасний ПУ в заміській зоні (за рахунок держбюджету);

◆ на рівні міністерств та інших центральних органів державної влади – запасні ПУ в заміській зоні (за рахунок міністерств, відомств);

При обласних і міських радах утворюються комісії з питань техногенно-екологічної безпеки й надзвичайних ситуацій (ТЕБ та НС), які очолюють заступники голів виконкомів.

Рішення комісії ТЕБ та НС є обов'язковими для всіх без винятку підприємств, установ і органів управління, розташованих на території підвідомчої ради, при якій створена комісія.

1.4.4.Цивільний захист в сучасних умовах

Цивільний захист у своїй практичній діяльності спирається на людські та матеріальні ресурси всієї країни; є не лише частиною системи соціальних і оборонних заходів, але й всенародною справою.

1. Завдання цивільного захисту:

1. Попередження населення про виникнення надзвичайних ситуацій техногенного походження й вживання заходів щодо зменшення збитків у разі аварій, катастроф, значних пожеж і стихійних лих.

2. Оповіщення населення про хід ліквідації наслідків НС, постійне його інформування про обстановку, що складається.

3. Захист населення від наслідків стихійних лих.

З метою виконання цього завдання здійснюється комплекс заходів, що забезпечують укриття населення в захисних спорудах, його евакуацію, медичний, радіаційний захист, а також захист від біологічних засобів ураження.

Підставою для практичного здійснення заходів евакуації є показники стану довкілля в разі НС і відповідне рішення комісії ТЕБ та НС.

Штаби ЦЗ беруть участь у плануванні евакозаходів і всебічно сприяють підготовці евакоорганів до їх роботи.

4. Організація та проведення рятувальних та інших невідкладних робіт у зонах надзвичайних ситуацій та осередках ураження.

Це завдання полягає у виконанні заходів, передбачених чинним законодавством з питань ліквідації наслідків НС.

5. Створення систем аналізу, прогнозування, керування, оповіщення і зв'язку, спостереження та контролю за радіоактивним, хімічним і бактеріологічним зараженням, підтримка їх у готовності для стійкого функціонування в умовах НС мирного і воєнного часу.

6. Організація життєзабезпечення населення під час аварій, катастроф, стихійних лих.

Заходами життєзабезпечення населення є:

- ◆ тимчасове розселення громадян у безпечні місця;
- ◆ організація харчування населення в зонах НС;
- ◆ організація забезпечення потерпілого населення одягом, взуттям і товарами першої необхідності;
- ◆ забезпечення медичного обслуговування і санітарно-епідемічного нагляду в місцях тимчасового розселення.

2. Загальні принципи організації та структура органів Цивільного захисту України.

2.1. *Цивільний захист здійснюється за такими принципами:*

- гарантування та забезпечення державою конституційних прав громадян на захист життя, здоров'я та власності;
- комплексного підходу до вирішення завдань цивільного захисту;
- пріоритетності завдань, спрямованих на рятування життя та збереження здоров'я громадян;
- максимально можливого, економічно обґрунтованого зменшення ризику виникнення надзвичайних ситуацій;
- централізації управління, єдиноначальності, підпорядкованості, статутної дисципліни оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, аварійно-рятувальних служб;

- гласності, прозорості, вільного отримання та поширення публічної інформації про стан цивільного захисту, крім обмежень, встановлених законом;
- добровільності – у разі залучення громадян до здійснення заходів цивільного захисту, пов'язаних з ризиком для їхнього життя і здоров'я;
- відповідальності посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування за дотримання вимог законодавства з питань цивільного захисту;
- виправданого ризику та відповідальності керівників сил цивільного захисту за забезпечення безпеки під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

2.2.Єдина Державна Система Цивільного захисту (ЄСЦЗ)

Єдина державна система ЦЗ (ЄСЦЗ) населення і територій створена для реалізації державної політики, спрямованої на забезпечення безпеки та захисту населення і територій, матеріальних і культурних цінностей, довкілля від негативних наслідків НС у мирний час та особливий період, подолання наслідків НС.

Головні завдання ЄСЦЗ:

- прогнозування та оцінювання соціально-економічних наслідків НС;
- розробка та здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню НС;
- створення, збереження і раціональне використання матеріальних ресурсів, необхідних для запобігання НС;
- оповіщення населення про загрозу та виникнення НС, своєчасне інформування про обстановку і вжиті заходи;
- організація захисту населення і територій у разі виникнення НС;
- проведення рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків НС та організація життєзабезпечення постраждалого населення;
- здійснення нагляду і контролю у сфері цивільного захисту;
- надання оперативної допомоги населенню в разі виникнення несприятливих побутових або нестандартних ситуацій;
- навчання населення способам захисту в разі виникнення НС та побутових нестандартних ситуацій;
- міжнародне співробітництво у сфері цивільного захисту.

Структура Єдиної державної системи цивільного захисту

Сили та засоби	Резерви	Системи
АРФ постійної готовності Формування АРС Медицина катастроф Позаштатні формування Об'єднання громадян	Фінансові Матеріальні	Зв'язку Оповіщення Інформаційног о забезпечення

Органи управління цивільним захистом та їх функції

Загальне керівництво ЄСЦЗ здійснює Кабінет міністрів України. *Начальником ЦЗ України є Прем'єр-міністр України.*

Безпосереднє керівництво діяльністю ЄСЦЗ покладається на спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань ЦЗ – *Державна Служба України з надзвичайних ситуацій* (ДСНС) МВС України. Керівник цього органу є заступником Міністра МВС України.

Керівництво територіальними підсистемами ЄСЦЗ здійснюють органи виконавчої влади в АРК, областях, містах Києві та Севастополі.

Начальниками територіальних підсистем ЄСЦЗ є Голова Ради міністрів АРК та голови держадміністрацій, а їх заступниками – керівники територіальних органів ДСНС (головних управлінь ДСНС).

ДСНС є спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань цивільного захисту.

Органи оперативного реагування на НС у сфері ЦЗ.

До органів оперативного реагування на НС у сфері ЦЗ вХОДЯТЬ:

- органи управління, сили і засоби оперативного реагування на НС у складі ДСНС;
- органи управління, сили і засоби ЦЗ в АРК, областях, містах Києві та Севастополі, районах, містах, та районах у містах.

На органи управління органів оперативного реагування на НС покладається:

- забезпечення готовності сил і засобів, призначених для реагування на НС;
- здійснення заходів з реагування на НС, ліквідації їх наслідків;
- управління підпорядкованими силами ЦЗ;
- координація дій органів управління, сил і засобів ЦЗ центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування під час реагування на НС.

3. Сили та засоби Цивільного захисту України

3.1. Склад та основні завдання сил та засобів Цивільного захисту України

До сил цивільного захисту належать:

- оперативно-рятувальна служба цивільного захисту;
- аварійно-рятувальні служби;
- формування цивільного захисту;
- спеціалізовані служби цивільного захисту;
- пожежно-рятувальні підрозділи (частини);
- добровільні формування цивільного захисту.

3.2. Основними завданнями сил ЦЗ є:

- проведення робіт та вжиття заходів щодо запобігання надзвичайним ситуаціям, захисту населення і територій від них;
- проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт;
- гасіння пожеж;
- ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій в умовах екстремальних факторів та інших небезпечних проявів;
- проведення піротехнічних робіт, пов'язаних із знешкодженням вибухонебезпечних предметів, що залишилися на території України після воєн;

3.3. Оперативно-рятувальна служба Цивільного захисту

Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту функціонує в системі центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, і складається з органів управління, аварійно-рятувальних формувань центрального підпорядкування, аварійно-рятувальних формувань спеціального призначення, спеціальних авіаційних, морських та інших формувань, державних пожежно-рятувальних підрозділів (частин), навчальних центрів, формувань та підрозділів забезпечення.

3.4. Аварійно-рятувальні служби

Аварійно-рятувальні служби поділяються на:

- державні, регіональні, комунальні, об'єктові та громадських організацій;
- спеціалізовані та неспеціалізовані;
- професійні та непрофесійні.

Аварійно-рятувальні служби утворюються:

- державні – центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, іншими центральними органами виконавчої влади;
- регіональні – Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями в Автономній Республіці Крим, області, містах Києві та Севастополі відповідно;
- комунальні – органами місцевого самоврядування у містах, районі міста, селищі, селі;
- об'єктові – керівником суб'єкта господарювання, що експлуатує об'єкти підвищеної небезпеки;
- громадських організацій – громадською організацією відповідно до закону.

3.5. Формування Цивільного захисту

Формування цивільного захисту утворюються для проведення великих обсягів робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій чи терористичних актів, а також для проведення відновлювальних робіт, які потребують залучення великої кількості фахівців і техніки.

Формування цивільного захисту поділяються на *об'єктові та територіальні*.

Об'єктові – у суб'єктах господарювання, які володіють спеціальною технікою і майном, а працівники підготовлені до дій в умовах надзвичайних ситуацій – суб'єктом господарювання;

Територіальні (шляхом об'єднання об'єктових формувань цивільного захисту на відповідній території):

- в Автономній Республіці Крим;
- в області, містах Києві та Севастополі, районі;
- у місті обласного значення.

Права і обов'язки працівників суб'єкта господарювання, які призначаються до складу формувань цивільного захисту, визначаються законами.

3.6. Спеціалізовані служби Цивільного захисту

Спеціалізовані служби цивільного захисту (енергетики, захисту сільськогосподарських тварин і рослин, інженерні, комунально-технічні, матеріального забезпечення, медичні, зв'язку і оповіщення, протипожежні, торгівлі та харчування, технічні, транспортного забезпечення, охорони громадського порядку) утворюються для проведення спеціальних робіт і заходів з цивільного захисту та їх забезпечення, що потребують залучення фахівців певної спеціальності, техніки і майна спеціального призначення .

3.7.Добровільні формування цивільного захисту

Добровільні формування цивільного захисту утворюються під час загрози або виникнення надзвичайних ситуацій для проведення допоміжних робіт із запобігання або ліквідації наслідків таких ситуацій за рішенням Ради міністрів Автономної Республіки Крим, центрального органу виконавчої влади, місцевої державної адміністрації, органу місцевого самоврядування.

До добровільних формувань цивільного захисту включаються громадяни на добровільних засадах.

3.8. Громадські організації

З метою виконання окремих функцій у сфері цивільного захисту можуть утворюватися громадські організації.

Громадські організації залучаються на добровільних або договірних засадах до робіт із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій за наявності в учасників ліквідації відповідного рівня підготовки.

3.9. *Режими функціонування єдиної системи Цивільного захисту (ЄСЦЗ)*

Залежно від існуючої або прогнозованої обстановки, масштабів і особливостей НС рішенням органу виконавчої влади у межах конкретної території можуть встановлюватися такі режими функціонування системи ЄС ЦЗ:

1. *Режим повсякденного функціонування* – за нормальної виробничо-промислової, радіаційної, хімічної обстановки . У цьому режимі провадять такі заходи:

- спостереження і контроль за станом довкілля, обстановкою на потенційно небезпечних об'єктах і прилеглих до них територій;
- розробку і виконання заходів щодо запобігання НС, забезпечення захисту населення, зменшення можливих матеріальних утрат;
- створення і поновлення матеріальних резервів для ліквідації наслідків НС;
- постійне прогнозування обстановки, погіршення якої може призвести до НС.

2. Режим підвищеної готовності – у разі істотного погіршення виробничо-промислової, радіаційної, хімічної та іншої обстановки. у цьому режимі здійснюють заходи режиму повсякденного функціонування, і додатково:

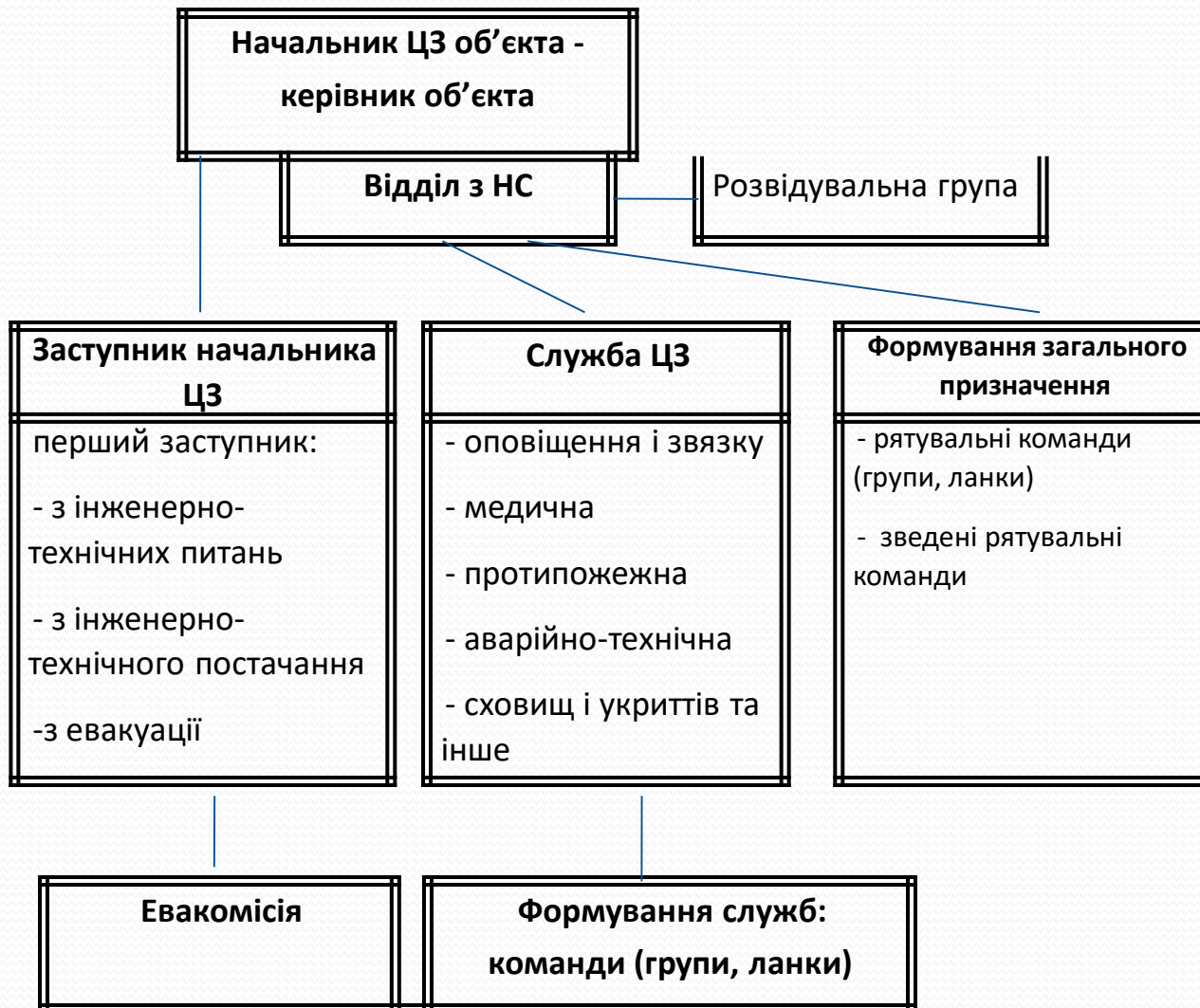
- формування оперативних груп для виявлення причини погіршення обстановки;
- посилення спостереження і контролю за ситуацією на потенційно небезпечних об'єктах, а також обстановкою, і прогнозування можливості виникнення нс та її масштабів;
- здійснення заходів для запобігання виникнення нс, захисту населення і територій;
- приведення у стан підвищеної готовності наявних сил і засобів тощо.

3. режим надзвичайної ситуації – у разі виникнення і під час ліквідації наслідків НС. у цьому режимі:

- організовують захист населення і територій;
- організовують роботу, пов'язану з локалізацією або ліквідацією наслідків НС;
- забезпечують стаке функціонування об'єктів економіки та об'єктів першочергового життєзабезпечення постраждалого населення;
- постійно контролюють стан довкілля тощо.

4. Режим надзвичайного стану – встановлюють відповідно до вимог закону України «про правовий режим надзвичайного стану».

3.9.1 Організація Цивільного захисту на об'єкті господарювання

3.9.2. Заходи на об'єкті господарювання у сфері ЦЗ.

На підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форм власності і господарювання у сфері ЦЗ проводять такі заходи:

- планування і здійснення заходів щодо безпеки і захисту працівників від НС, зниження ризиків аварій, забезпечення сталого функціонування об'єкта в НС;
- розроблення планів локалізації і ліквідації аварій (катастроф);
- підтримування у готовності до застосування сил і засобів із запобігання та ліквідації наслідків НС;
- створення матеріальних резервів на випадок НС;
- забезпечення своєчасного оповіщення працівників про загрозу або виникнення НС.

На об'єкті господарювання планування роботи з питань запобігання і реагування на НС відбувається на підставі експертної оцінки, прогнозу наслідків можливих НС.

4.Цивільний захист зарубіжних країн. Міжнародне співробітництво у сфері цивільного захисту

Законодавством України передбачене співробітництво з іншими державами у сфері ЦЗ з питань обміну досвідом роботи, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, створення й оснащення сил ЦЗ, спільних дій у випадку транскордонних НС.

Від техногенних аварій, катастроф, стихійних лих у світі в середньому держави втрачають від 2 до 4% національного валового продукту.

Все це обумовлює необхідність тісної міжнародної взаємодії з питань захисту населення в НС.

Організаційна структура ЦЗ НАТО здебільшого однакова. Загальне керівництво діяльністю ЦЗ виведене на визначені міністерства. Організація систем керування ЦЗ передбачає розподіл території країн на округи, підокруги, зони і райони ЦЗ.

У США – 10 округів (від 4 до 8 штатів в одному), Канаді – за кількістю провінцій, ФРН – за кількістю земель, Великобританії – 10 округів, 17 підокругів, 3 зони і 8 районів ЦЗ.

Найбільші системи ЦЗ створені у Фінляндії, Швеції, Норвегії, Данії, Ізраїлі. У цих країнах добре налагоджене навчання персоналу і населення, виділяються значні асигнування й засоби.

Існує Міжнародна організація цивільної оборони (МО ЦЗ), створена 1959 року, куди входить 42 держави. Сформульовано завдання щодо підвищення захисту людей у НС.

Остання конференція закріпила наміри 22 держав про співпрацю як на двосторонній, так і на регіональній основі, прийняла **Конвенцію про скоординовану допомогу в НС.**

Висновки

Цивільний захист відіграє важливу роль у системі Оборони країни, і головне завдання – захистити населення.

Це завдання ЦЗ вирішує не лише в надзвичайних умовах мирного часу у випадку виробничих аварій, катастроф, стихійних лих, але й у воєнний час.

Дякую за увагу

Всього найкращого